

To: (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e)
 (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl
Cc: (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e)
 (10)(2e) (10)(2e) @rivm.nl; (10)(2e) @rivm.nl
From: (10)(2e)
Sent: Wed 7/15/2020 2:50:56 PM
Subject: Antw: BELANGRIJK - vraag IenW COVID en luchtverontreiniging graag zsm reageren
Received: Wed 7/15/2020 2:50:57 PM

Ha allen,

Ik ben op dit moment zelf heel druk met het afronden van dit type onderzoek in Nederland. We hebben zelf hoge resolutie data, ook van individuele patiënten.

Blijft nog steeds geen sluitend bewijs maar alles wijst toch wel behoorlijk dezelfde kant op. En met zeggen dat dit misschien helemaal niet kan daar ben ik het niet eens en we doen dus zelf onderzoek dat richting afronding gaat nu. Hele specifieke dingen noemen die zouden 'moeten' voordat het goed is maar zonder duidelijk hoe of realistische optie dat dat ooit zou kunnen dat zou ik niet doen.

Ik heb overigens nog geen kans gehad dit stuk heel precies te lezen. Maar resultaten zijn niet verrassend zo op eerste gezicht. Het mechanisme is op zich ook heel logisch, dat bestrijdt ook niemand. Geen hard bewijs, altijd lastig, inderdaad ecologisch wat de auteurs zelf ook aangeven. Maar al met al is er toch wel een punt zeg maar, dat hier bijvoorbeeld nog wel verder naar gekeken moet worden, ook vanuit andere disciplines (wat gebeurt er met immuunsysteem etc).

Precieze odds ratios zou ik nooit zo letterlijk nemen trouwens, en dus geen causaliteit bewezen.

Groeten,

(10)(2e)

Van: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Verzonden op: woensdag 15 juli 2020 13:02

Aan: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>, (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>, (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

<(10)(2e)@rivm.nl>, (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

CC: (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>, (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>, (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

<(10)(2e)@rivm.nl>, (10)(2e) <(10)(2e)@rivm.nl>

Onderwerp: BELANGRIJK - vraag IenW COVID en luchtverontreiniging graag zsm reageren

Goedemiddag,

Even een mail naar de epidemiologen over het artikel van Cole et al. (air-pollution exposure and covid-19; https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3628242 en bijlage) en vraag van IenW aan RIVM om hierop z.s.m. te reageren. Ik werd gebeld door (10)(2e) dat ze hierop geattendeerd zijn vanuit de GGD en vragen vanuit de pers verwachten. In het artikel in het Brabants Dagblad (<https://www.bd.nl/brabant/onderzoekers-zien-overtuigend-verband-tussen-brabantse-coronadoden-en-vieze-lucht~ab9b713c/>) wordt gesproken over het onderzoek van Cole uit Engeland naar COVID en relatie met luchtkwaliteit in Nederland. In het artikel van BD wordt onder ander gesteld "toename van 1 microgram fijnstof, leidt statistisch gezien tot 13 a 21 procent meer coronadoden". In The Guardian wordt dit artikel bediscussieerd (https://www.theguardian.com/world/2020/jul/13/compelling-evidence-air-pollution-worsens-coronavirus-study?CMP=tw_t a-environment b-gdneco).

Vraag van IenW aan RIVM om aan te geven of dit artikel van Cole nieuwe inzichten geeft mbt de causale relatie tussen luchtkwaliteit, COVID-19 en evt de relatie met veehouderij, tov de eerdere artikelen die in de pers langs zijn gekomen. Eerder hebben we aangegeven dat de studies die in de pers verschenen zijn ecologische studies zijn die slechts een signalerende functie hebben en dat uitgebreid epidemiologisch onderzoek nodig is om dit verband aan te tonen. Naar (10)(2e) toe heb ik aangegeven dat dit wederom een ecologische studie is waar wel meer variabelen zijn meegenomen, maar dat er nog steeds zaken missen en het uitgebreide epidemiologische onderzoek

nodig blijft. (10)(2e) heeft in een separate mailwisseling richting de GGD hetzelfde aangegeven en daarbij nog genoemd dat mens mens transmissie op individueel niveau niet is meegenomen. Ook dat dat soort onderzoek heel complex is en de vraag is of dat kan, maar dat we het wel in de verkenning hebben aangegeven. Dit laatste zal ik nog doorgeven aan IenW.

Vraag vanuit IenW waar ik graag zsm jullie reactie op zou krijgen is of de conclusie uit het onderzoek (toename van 1 microgram fijnstof, leidt statistisch gezien tot 13 a 21 procent meer coronadoden) gerechtvaardigd is of niet en wat zijn dan de argumenten dat het niet kan en als het wel kan waarom hebben wij dat in Nederland niet zelf onderzocht of in de verkenning aangegeven.

Daarnaast **vraag** wat het betekent dat luchtverontreiniging niet uit te sluiten is als carnaval is meegenomen als een factor zoals in The Guardian genoemd "But it did not knock out the effects of pollution, which I really thought it would," he said.

Graag zsm een reactie en ook even aangeven als je niet kunt reageren dan weet ik wat ik kan verwachten. Ik ben hiervoor vanmiddag indien nodig ook telefonisch bereikbaar.

Vriendelijke groeten,

(10)(2e)